

Den næste sag på dagsordenen var:

13) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 132:

Forslag til folketingsbeslutning om orlov til pasning af ældre og handicappede.

Af Villy Søvnal (SF) m.fl.

(Fremsat 28/3 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Henrik Dam Kristensen):

Forslagsstilleren ønsker med den foreslåede orlovsordning angiveligt at bidrage til at sikre omsorg for de ældre og de handicappede. Det angives således at være formålet med beslutningsforslaget at tilgodese sociale familiepolitiske behov ved at skabe et økonomisk grundlag for, at personer med tilknytning til arbejdsmarkedet kan opnå orlov for at pleje ældre familie-medlemmer og handicappede i hjemmet.

Der skal ikke være nogen tvivl om, at regeringen lægger vægt på, at ældrepolitikken skal bygge på værdighed, tryghed og kvalitet, og at alle ældre og handicappede i Danmark trygt skal kunne regne med, at de både får den hjælp, pleje og omsorg, der er behov for.

Det er også en del af målsætningen for socialpolitikken, at den enkelte ældre i højere grad sættes i centrum. Det kan bl.a. ske ved, at de ældre og deres pårørende inddrages og får mere medansvar for, at opgaverne løses på den bedste måde.

Jeg synes, det er vigtigt at få oplyst, at der allerede findes forskellige muligheder i den sociale lovgivning, som giver mulighed for, at pårørende eller andre får udbetalt løn eller godtgørelse for tabt arbejdsindtægt for at gå ind og udføre den hjælp, som den ældre eller den handicappede er visiteret til.

F.eks. er der i forbindelse med servicelovens bestemmelser om praktisk hjælp givet mulighed for, at ældre og handicappede, som er berettigede til en given praktisk hjælp, selv kan vælge at udpege en person til at udføre opgaverne. Den person, der udpeges, indgår aftale med kommunen om betaling for de opgaver, som den pågældende udfører. Det forudsættes, at der ved en sådan aftale tages udgangspunkt i de almindelige overenskomstsmæssige forhold, der er gældende på området.

Personer under 67 år, der har behov for personlig hjælp og pleje i mere end 20 timer ugentligt, kan efter serviceloven vælge at få udbetalt et kontant tilskud til hjælp, som den pågældende så selv kan antage.

Endvidere har forældre, der passer et barn med handicap i hjemmet, mulighed for at få dækket en tabt arbejdsfortjeneste. Denne ydelse beregnes på baggrund af forældrenes hidtidige bruttoindtægt.

Derudover kan der efter den sociale lovgivning ydes et plejevederlag i forbindelse med pasning af døende i hjemmet. Plejevederlaget er en godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste og svarer til halvdelen gange det sygedagpengebeløb, som den pågældende ville have fået i tilfælde af egen sygdom.

Der eksisterer hermed allerede en række forskellige ordninger, som jeg er overbevist om i vidt omfang dækker behovet for både fleksibilitet og også brugerindflydelse i forhold til udførelsen af den hjælp og pleje, ældre og handicappede er visiteret til.

Ordningen under Socialministeriets lovgivning tager udgangspunkt i den ældres eller den handicappedes behov for hjælp og støtte og er udformet, så den har sammenhæng med kommunernes forpligtelse til at sikre tilbud om den nødvendige hjælp og støtte. Den sociale lovgivning indeholder derimod ikke regler om, at hjælperen eller i givet fald den pårørende har ret til frihed fra arbejde for at varetage plejen af den ældre eller den handicappede. Retten til tjenestefrihed og nedsat arbejdstid er betinget af aftaler mellem arbejdsgiveren og arbejdstageren og hører ressortmæssigt i øvrigt også under Arbejdsministeriet.

Ud over de her nævnte ting synes jeg også, at der er to lidt mere principielle ting, som er vigtige at forholde sig til i forhold til SF's beslutningsforslag. Det første er vel et kønspolitisk aspekt. Jeg tror, man levende kan forestille sig, hvem det først og fremmest er, der vil komme til i givet fald at skulle udføre de job, som der her er tale om.

Det andet er så det forhold, som jeg også ofte har hørt hr. Villy Søvnal give udtryk for, nemlig en reel bekymring for, om der vil være nok arbejdskraft til rådighed de kommende år til klare de store udfordringer, vi har inden for hele denne her sektor. Det er den bekymring, som vi for ganske få timer siden også debatterede her i salen, og jeg må sige, at jeg har ikke anden fantasi, end at netop gennemførelsen af

et sådant forslag yderligere vil være med til at gøre den bekymring, som nogle har, til en realitet.

På baggrund af disse ting må regeringen afvise beslutningsforslaget.

Grete Schødt (S):

I Socialdemokratiet er vi meget optaget af at komme ud og møde menneskerne i samfundet, ja, vi er faktisk midt i en dialogfase, hvor vi lytter meget til den hverdag, som borgerne har, og hvad forventningerne til og oplevelsen af en god ældrepolitik er. Hvad er godt, og hvad er skidt? Er der plejeomsorg nok, kan det gøres anderledes, og kan det gøres bedre? Kan der skabes mere tryghed for fremtidens ældre som yngre, der har hjælp behov?

Der er ikke en facitliste, hvor vi bare kan slå op og så se resultaterne. Er der et klart budskab fra de første ældrehøringer, så er det, at der ikke er brug for standardløsninger, men løsninger, der tager udgangspunkt i den enkeltes behov.

Hvis vi nu skulle bringe SF's beslutningsforslag ind i debatten og så tænke dette til ende i et lovforslag om at gennemføre en ret til orlov til pasning af ældre og handicappede, så er jeg ikke sikker på, at det vil blive så positivt modtaget ude i det virkelige liv.

For det første vil det have nogle uoverskuelige økonomiske konsekvenser, og dernæst vil det også gribe ind over for arbejdsmarkedets parter. Det kan handle om erstatningsarbejds-kraft under en sådan orlov, og det kan også handle om en overenskomstændring.

Vi har mangel på arbejdskraft netop på ældreområdet, så det er nok ikke lige en ny orlovsordning, vi skal opfinde, hvor familiemedlemmer kommer på overførselsindkomster for at passe egne pårørende, ældre eller handicappede.

Som SF også selv gør opmærksom på i deres beslutningsforslag, så er det primært kvinder, der tager orlov. Derfor er forslaget her jo egentlig ikke, hvad skal man sige, ligefrem et ligestillingsforslag, og det betyder altså, at der faktisk bliver endnu færre i omsorgssektoren, netop fordi det også er kvinder, der er ansat i jobbene dér, og vi har så rigelig brug for arbejdskraften.

Jeg kunne også godt forestille mig, at der var nogle kommuner, der kunne blive fristet til netop at løse sådan en plejeopgave ved simpelt hen at henvise familien til selv at løse opgaven

med hjælpere og ansatte aflønnet på dagpenge-niveau.

Som socialministeren har redegjort for i sin tale, så findes der allerede lovgivning for forskellige ordninger, bl.a. plejeorlov, plejevederlag i forbindelse med pasning af døende i eget hjem. Der er også lovgivning om, at forældre, der passer et handicappet barn, i dag har mulighed for en lønkomensation. Og personer med et stort behov for hjælp kan efter service-loven ansætte sine egne hjælpere.

Vi er i Socialdemokratiet af den opfattelse, at vi ikke skal tage nye initiativer til en ny lovgivning om orlov, men snarere skal vi se på det, vi har, hvordan det bliver benyttet, og hvordan det i det hele taget passer til dem ude i samfundet.

Med disse ord afviser jeg på Socialdemokratiets vegne beslutningsforslaget, som vi har til behandling her i dag, og tilkendegiver dog samtidig et positivt signal i forbindelse med eventuel revision af den bestående lovgivning, som vi kender i dag.

Else Winther Andersen (V):

»Beslutningsforslag om orlov til pasning af ældre og handicappede« er jo en flot overskrift, og jeg vil da godt starte med for at være positiv fra starten af – så kan vi jo se, hvor vi ender – sige, at der er nogle principper i det her beslutningsforslag, som Venstre godt kan være positive over for, nemlig at pårørende kan få en mulighed for at passe ældre eller handicappede, der er visiteret til en plejehjemsplads.

Det ligner meget de tanker, som Venstre gav udtryk for, da vi havde satspuljeforhandlingerne, og der blev i salgspuljeforliget for 3-4 år siden aftalt et forsøg på området. Her kunne jeg da godt lide at spørge ministeren om, hvordan det i grunden er gået med de satspuljeforsøg, hvor pårørende fik mulighed for at gå ind og passe en syg handicappet i familien. Er der noget med, at der kan være tale om en evalueringsrapport, så vi kan se, hvad resultatet i grunden blev af det der?

Hvis ikke ministeren kan svare på det, så gør det ikke noget, for så stiller jeg bare spørgsmålet skriftligt igennem udvalget. Jeg mener, det er væsentligt, at vi får de ting samlet op, for derved vil det jo formodentlig også fremgå, hvordan den virker, og hvordan der også skal sættes nogle afgrænsninger, hvis man skal udvide den her ordning.

Venstre vil også gerne have belyst i udvalget, hvad det er for nogle behov, som der er brug for at opfylde i plejen af de ældre og handicappede. F.eks. har vi i serviceloven mulighed for at ansætte en personlig hjælper. Jamen hvad ligger der dér af muligheder, der ikke er brugt, og hvad skal der eventuelt ske af ændringer for, at den kan bruges på det her område?

I det hele taget mener jeg, at det er meget vigtigt, at vi får set på, at der er en helhed i hjælpen til den her gruppe, som vi taler om, for hvis det er svært handicappede, så gøres det jo ikke bare med, at en pårørende kan komme hjem og blive ansat til at passe vedkommende. Det vil formodentlig ikke være nok.

Hvad er det for en helhed, der skal til, for at det giver en ordentlig livskvalitet for den samlede familie, og jeg vil godt sige den samlede familie? Det fremgår i hvert fald ikke på nogen måde af det her beslutningsforslag. I det hele taget synes jeg, at det her beslutningsforslag fra SF mere bærer præg af, at man gerne vil gå ud og være god, uden at man til bunds har undersøgt, hvad det reelle behov er. Dermed har jeg ikke sagt, at der ikke kan være nogle mennesker med et behov på det her område, og her mener jeg, at vi skal prøve at undersøge, hvad det er, der ligger.

Når så jeg har været positiv her, så går jeg over til orlovsdelen, og så er det sket, for den kan vi altså ikke på nogen måde gå ind for. For det første griber vi altså ind i arbejdsmarkedets/erhvervslivets brug af arbejdskraften. Jeg synes, det er noget misvisende, at SF går ind og siger, at det er vigtigt, man får det her, for så skal der færre hjemmehjælpere til, for derved bliver der mindre arbejdskraft på dette område, og vi skal altså også have en arbejdskraft ude i erhvervslivet, der skal producere det, vi skal bruge for at holde hele den offentlige sektor i gang. Så det bekymrer mig da i den allerhøjeste grad, at man her vil udvide orlovsordningen.

Så orlovsordningen og det dertil hørende kan vi på ingen måde gå ind for. Vi vil gerne have undersøgt nogle ting, fordi vi generelt synes, at vi har brug for at blive klogere på området, på den første del.

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Da den konservative ordfører ikke kan være til stede, skal jeg på hans vegne fremføre følgende synspunkter:

Vi vil gerne kvittere med opbakning til SF's idé. Vi finder ideen, nemlig ønsket om en or-

lovsordning for personer, der ønsker at passe svækkede familiemedlemmer, særdeles sympatisk. En sådan ordning vil kunne styrke familiens muligheder for at løse sociale eller snarere omsorgsopgaver inden for familiens egne rammer, og dermed gives der mulighed for, at den enkelte ældre eller handicappede selv i samspil med familien får et reelt alternativ til institutionsløsningerne. En sådan udbygning af fritvalgmodellen er vi sympatisk indstillede over for.

Vi har altså sympati for ideen, men vi må erkende, at når man skal til at omsætte den sympatiske idé til praktisk handling, opstår der usægtelig problemer. Der er problemer med en sådan orlovsordning, når den er tidsubegrænset. Den vil skabe stor usikkerhed for virksomhedernes planlægning, eksempelvis ved aftaler om varigheden af vikaransættelser.

Vi mener, at nye socialpolitiske tiltag bør skabes i samspil med arbejdsmarkedets parter, så hensynet til virksomhederne indarbejdes. Derfor vil vi anbefale, at skal der arbejdes videre med denne idé, kunne det ske på den måde, at den enkelte virksomhed sammen med lønmodtageren indgår en frivillig aftale herom. Dermed sikres også hensynet til arbejdsmarkedets behov for planlægning.

Vi kan således ikke støtte SF's forslag, sådan som det er fremsat, men vi er parate til at gå ind i overvejelser om, hvordan man kan gå nogle skridt i den retning, som SF ønsker at gå.

Vi vil også gerne samtidig hermed inddrage forslaget om frit valg af hjemmehjælp, så den enkelte ældre selv kan beslutte, om det skal være det private eller det offentlige, som skal varetage hjemmehjælpsopgaven. Begge disse elementer vil kunne give øget valgfrihed.

Det er altså et gennemført sympatisk forslag, SF kommer med, men de praktiske muligheder for at gennemføre det har vi ingen mulighed for at overskue i øjeblikket, og vi tror ikke, det vil være muligt at finde en løsning, der kan udmønte ideen i praksis.

Inge Refshauge (DF):

Dansk Folkeparti ser nogle muligheder i dette forslag, for det er et rigtig sympatisk forslag at give pårørende orlov til at passe hjælpeløse familiemedlemmer i hjemmet. Det er sikkert også rigtig, som forslagsstillerne skriver i bemærkningerne til forslaget, at rigtig mange pårørende har dårlig samvittighed over for familiemedlemmer, der trænger til omsorg, fordi det i

mange tilfælde er tiden, der mangler. Jeg tror, der skal en holdningsændring til i befolkningen, før dette forslag vil kunne få den store virkning, men vi kan jo begynde med forslaget.

I Dansk Folkeparti er vi med på næsten alt, der kan hjælpe og forbedre forholdene for syge og handicappede ældre, og vi mener, det er en god idé, hvis en pårørende vælger at søge frihed fra sit arbejde for at passe en hjælpeløs ældre eller handicappet slægtning. Om betalingen for dette skal være 100 pct. dagpengesats, kan vi evt. tale om, men én ting er også vigtig, nemlig at vi får arbejdsmarkedets parter og KL med på ideen. Vi har jo allerede en del ordninger om ret til tjenestefrihed og orlov på dette område, og så kunne der måske ske det, at nogle kommuner i deres iver for at spare kroner og øre kunne bruge et forslag som det foreliggende til at skubbe plejen af syge og handicappede over på familierne. Men vi er som sagt positive over for forslaget og vil gerne arbejde med i den retning.

Annie Lunde Hansen (CD):

Da CD's ordfører ikke kan være til stede, skal jeg på partiets vegne fremføre følgende:

I CD tvivler vi ikke om de gode hensigter, der ligger bag forslaget om at give mulighed for tidsbestemt orlov til pasning af ældre familiemedlemmer og handicappede i hjemmet, men jeg vil godt sige, at vi samtidig er meget i tvivl om, hvorvidt det er nogen særlig god idé. Er det i virkeligheden ikke sådan, at man ved at indføre en sådan ordning risikerer at udhule det offentliges forpligtelser og dermed den sociale trykthed? Jeg tror ikke et øjeblik, at det har været forslagsstillernes hensigt, men ikke desto mindre mener CD, at det er en nærliggende antagelse.

Vi er ganske enkelt bange for, at forslaget meget nemt kan give bagslag ved at skrue tiden tilbage til før udviklingen af den moderne ældre- og handicappolitik. Ingen kan jo være ubekendt med de mangler, der i dag er rundt omkring i kommunerne, og CD ville nødigt se, at vi endte dér, hvor kommunerne undlader at oprette tilstrækkeligt med plejemuligheder og i stedet tilbyder plejeaftaler på ubestemt tid. Forslaget rummer i hvert fald risikoen for at blive en sovepude for kommunerne, også selv om det alene er tænkt som et supplement til de kommuners plejetilbud, som SF desuden påpeger at man ønsker styrket.

Og hvem havde SF i øvrigt forestillet sig skulle tage orlov fra arbejdsmarkedet for at påtage sig disse opgaver for en ydelse på dagpenge-niveau? Jeg tør godt gætte på, hvem det ville blive, uanset hvad der siges i bemærkningerne om at sikre ligestillingen i det danske samfund.

Når disse ting er sagt, er det naturligvis rigtigt, at vi meget snart kan stå med alvorlige problemer med personalemangel på området, og det er fra den synsvinkel, det også er relevant at diskutere alternative løsninger. Men orlovs-løsningen er CD altså tvivlende over for af de grunde, jeg har nævnt her.

Men i hvert fald er det en idé, der skal tænkes nøje igennem, og det arbejde vil CD naturligvis gerne deltage i. Men her ved førstebe-handlingen er jeg nødt til at udtrykke vores skepsis.

Anders Samuelson (RV):

I Det Radikale Venstre har vi som udgangspunkt megen sympati for intentionen bag SF's forslag om en orlovsordning, der giver personer med tilknytning til arbejdsmarkedet mulighed for orlov til at pleje ældre og handicappede familiemedlemmer. Vi ønsker også at give pårørende så gode muligheder, som det nu er muligt, for at tage del i plejen af og omsorgen for ældre og handicappede.

I Det Radikale Venstre ser vi gerne, at især civilsamfundet kommer til at spille en større rolle i velfærdssamfundet. Der er nogle opgaver, som den offentlige sektor hverken kan eller bør varetage, og der er opgaver, som lige så godt kunne løses ved f.eks. at inddrage frivillige kræfter. Det er derfor vigtigt, at lovgivningen giver borgerne mulighed for at vise et medansvar, f.eks. for pleje af ældre og handicappede.

Men spørgsmålet er, om disse muligheder i realiteten ikke allerede eksisterer i dag. Det mener vi faktisk i et vist omfang er tilfældet. Som nævnt giver serviceloven allerede i dag pårørende en række muligheder for at deltage i plejen af familiemedlemmer. Loven giver bl.a. pårørende mulighed for at få udbetalt løn eller godtgørelse for tabt arbejdsindtægt, hvis de udfører den hjælp, som den ældre eller handicappede er visiteret til. Ældre, der er berettigede til hjemmehjælp, kan vælge selv at finde en person til at udføre opgaverne, og handicappede under 67 år kan modtage hjemmehjælp i mere end 20 timer om ugen og kan også få tilskud til hjælp, så de selv kan ansætte en hjemmehjælper.

Derudover har forældre mulighed for at få dækket tabt arbejdsfortjeneste, hvis de passer et handicappet barn i hjemmet, og pårørende til døende har også ret til plejevederlag, hvis de passer deres døende familiemedlemmer i hjemmet.

Så alt i alt er der faktisk en række ordninger i sociallovgivningen, der giver pårørende muligheder for at deltage i plejen af deres pårørende.

Men dette forslag berører jo ikke kun socialområdet, men også arbejdsmarkedsområdet, og i den forbindelse rejser forslaget også en række problemer, som kan gøre det meget vanskeligt for os at støtte forslaget.

Fra radikal side lægger vi især vægt på, at forslaget sandsynligvis vil have den uheldige konsekvens – det giver næsten sig selv – at det vil reducere arbejdskraftudbudet, og i den nuværende situation, hvor der i forvejen er mangel på arbejdskraft inden for visse brancher, vil det bestemt ikke være særlig befordrende for den fortsatte økonomiske vækst og dermed de muligheder, det giver for at have et velfungerende velfærdssamfund, hvis der trækkes mere arbejdskraft ud af arbejdsmarkedet. Alene af den grund kan det derfor være svært at støtte forslaget.

Samtidig vil en sådan orlovsordning også gøre det svært for den enkelte arbejdsgiver at planlægge, hvis medarbejdere får mulighed for at forlade arbejdspladsen, ikke bare i en kortere, men måske oven i købet i en længere periode.

Endelig er det også værd at bemærke, at selv om vi i en årrække faktisk har haft en såkaldt sabbatorlovsordning, som også kunne bruges her, fik den aldrig den store tilslutning, som man måske kunne have forventet. På den baggrund er spørgsmålet altså, om der i virkeligheden er behov for flere orlovsmuligheder.

På den baggrund kan vi ikke støtte forslaget, og vi kan måske oven i købet stille os undrende over for, om det virkelig kan være rigtigt, at det generelt er SF-politik med flere af den type fuldtidsorlovsordninger, når der er den klare tendens, at det primært er kvinderne, der benytter dem, og at der altså er et ligestillingsproblem, men det må jo være op til SF selv at finde ud af, hvordan man forholder sig til det spørgsmål.

Jette Gottlieb (EL):

Man kan jo mod sædvane i sociale spørgsmål fristes til at citere den konservative ordfører: Det er et gennemført positivt forslag.

Enhedslisten tror imidlertid, at problemet snarere er, at det er usikkert, hvor mange der overhovedet vil gøre brug af ordningen. Men faktisk synes vi, forslaget er et glimrende supplement til de løsninger, der ellers findes, f.eks. døgnpleje og plejehjem, at man kan give pårørende mulighed for at passe et ældre familiemedlem, og derfor støtter Enhedslisten faktisk forslaget.

Vi er selvfølgelig klar over de usikkerheder, der ligger i det, vi er også klar over de problemer, der kan ligge i det, og vi er fuldstændig klar over de kønspolitiske skævheder, der kan ligge i det, men vi synes, det er en mulighed, der er værd at tilbyde.

Tove Videbæk (KRF):

B 132 er et beslutningsforslag, som holdningsmæssigt kunne være plukket i Kristeligt Folkepartis have, nemlig orlov fra arbejdsmarkedet for at pleje ældre og handicappede familiemedlemmer i hjemmet.

I bemærkningerne siges det, at alt for mange ældre er ensomme, og at omsorgen for ældre ikke er tilstrækkelig. Forudsætningerne for en god omsorg for de ældre og handicappede er mere tid sammen med familien, og beslutningsforslaget skal bidrage til en positiv udvikling, hvor de enkelte familier på et tidligt tidspunkt får mulighed for at få kvalitet generationerne imellem, og pårørende til ældre familiemedlemmer skal have tid til og mulighed for at være til stede, når de ældre i familien på et tidspunkt bliver hjælpeløse. Det er virkelig smukke og positivt ladede udtalelser, der emmer af medmenneskelig omsorg.

Men det skal dog siges, at når der tales om, at de enkelte familier på et tidligt tidspunkt skal have mulighed for at få kvalitet generationerne imellem, mener vi nok i Kristeligt Folkeparti, at det er lidt sent at vente med at begynde på det, til en ældre eventuelt bliver hjælpeløs. Kvalitet generationerne imellem skal skabes, mens børnene er helt små, og her skal bedstemor og bedstefar være med. De skal have lov til at glæde sig med de unge over de små nye, der er født, og det lille barn skal helt fra livets begyndelse lære at glæde sig over at få lov til at være sammen med bedstefar og bedstemor og onkler og tanter osv., så det er helt naturligt at hjælpe, når en pårørende bliver ældre og eventuelt hjælpeløs og man kender hinanden fra andet end et lille postkort til jul og påske. For hvis man kun kender hinanden perifert og sporadisk, er der

nok ikke nogen motivation for at tage fri fra sit arbejde for at tage orlov for at passe hinanden. Nej, der skal begyndes meget tidligere, end når den ældre bliver plejetrængende.

Det er en god tanke, at der skal køres et kombinationsforløb, hvor væsentlige sygepleje- og omsorgsopgaver stadig sikres – ikke nødvendigvis udføres af, men sikres – af kommunerne, så orlovsordningen bliver et supplement til de kommunale plejetilbud. Dog skal det sikres, at de pårørende på orlov er et supplement til den kommunale pleje, for i forbindelse med pleje af døende pårørende har nogle oplevet, at kommunen ifølge en ny rapport af Helle Timm udtalte: Når du nu alligevel går her, kan du jo også godt vaske og være vågen om natten. Eller også fik man det indtryk, at kommunen mente, at nu var der to besværlige mennesker, den skulle tage sig af.

En anden vinkel, som også er positiv i SF's forslag, er, at der ønskes en drastisk forøgelse af plejehjemsbyggeriet og flere ansatte på området, så der bliver tid til at udøve omsorg og nænsomhed, holde i hånd osv., og endelig er det positivt, at man ønsker at give pårørende på orlov samme pensionsmæssige forhold, som det er tilfældet for det øvrige arbejdsmarked.

Men så kommer vi til nogle uløste problemer i denne forbindelse; for kan denne ordning ikke medføre nogle utilsigtede negative virkninger, f.eks. at kommunerne vil spare på nybyggeri af plejeboliger og derfor på en måde presse familimedlemmer til at passe ældre pårørende?

Eller hvordan kan ansættelse af pårørende på handicapområdet påvirke ansættelsen af personlige hjælpere på overenskomstmæssig løn? Vil kommunen ikke også her kunne presse? Og hvordan vil dette forslag matche orlovsordningen til pleje af døende pårørende? Denne ordning bliver jo ifølge en ny undersøgelse benyttet alt for lidt. Kun 1.400 personer pr. år bruger ordningen.

Til sidst kommer så det ubehagelige, at det kan blive en hæsligt dyr ordning, men det vigtigste vedrørende dette med prisen er for os, at vi bør se alle orlovsordninger under ét. Hvorfor skal man have 100 pct. dagpengemaximum på ubestemt tid for at passe ældre og handicappede pårørende, mens man kun får 60 pct. og kun i ganske få uger, når man tager orlov for at passe egne børn?

Alle orlovsordninger bør vi se på under ét og samordne dem, således at man på orlovsordninger får udbetalt den samme procent af dag-

pengemaximum, enten man passer sine børn, eller man passer ældre og handicappede pårørende.

Men beslutningsforslag nr. B 132 er et varmt og medmenneskeligt forslag, som vi i Kristeligt Folkeparti håber engang i en ikke så fjern fremtid kan blive til virkelighed.

Anden næstformand (Henning Grove):
Ordføreren for forslagsstillerne, hr. Villy Søvnald.

Villy Søvnald (SF):

Tak for debatten, som jeg vil karakterisere som en ekstremt interessant debat.

SF's formand havde jo for nylig 50-årsfødselsdag. Der så jeg, at Venstre overbragte ham et slagbor, sådan at man kunne bore hul i betonen. Efter debatten i dag tror jeg, at vi vil tilbyde at lease slagboret ud. Det forekom mig, at det ikke er os, der har mest behov for at bore hul igennem beton, men at det er andre.

Jeg synes i øvrigt, at hr. Knud Erik Kirkegaard udtrykte det mest præcist, nemlig at det var et gennemført sympatisk forslag, og det var jo det, der gennemstrømmede stort set alle ordførerindlæg.

Socialministeren nævnte de eksisterende muligheder, som vi også har haft øje for. Jeg synes, man skal tage sit udgangspunkt for den her debat i, at Danmark har det mest arbejdsomme folk, vi overhovedet kender. Hvis det skal lykkes, uden at folk går krakkemut, så tror jeg, vi er nødt til nogle gange at etablere zoner, hvor folk får lov til at stå af i perioder. Det har vi gjort, men det er jo ikke udtømmende.

Altså vi har den personlige hjælpeordning. Det er en fin ordning, som der er al mulig grund til at rose. Den har jo ikke fået de virkninger, som nogle frygter med et sådant forslag: i retning af, at den kører kønspolitisk fuldstændig skævt. Vi har den i forhold til pasning af handicappede børn. Der kunne man anvende præcis det samme kønspolitiske argument. Vi har pasning af døende i eget hjem, som anvendes af 1.400. Man kunne anvende præcis det samme kønspolitiske argument som her. Jeg anerkender det kønspolitiske argument, og det har meget at gøre med, hvor man lægger kompensationen i det her.

Det var den ene principielle overvejelse fra socialministerens side. Den anden var bekymring over arbejdskraften, og det var her, jeg kom til at overveje, om ikke vi skulle tilbyde at

lease vores slagbor ud. Det er jo rigtigt, at selvfølgelig trækker det arbejdskraft ud, i det omfang nogle fra plejesektoren gerne vil gå ind i de her opgaver, men de løser jo så til gengæld plejeopgaver, der ellers ville skulle løses af nogle, der er i plejesektoren, ikke? Så på den måde er det jo et nulsumsspil, vi spiller. Forudsætningen for, at det tager arbejdskraft ud, er, at alene mennesker, der arbejder inden for pleje- og omsorgssektoren, vil være interesseret i sådan et tilbud. Det tror jeg er helt forkert. Jeg tror, at ganske mange, der arbejder inden for andre sektorer – flest kvinder, tror jeg, men også mænd – gerne ville prøve en sådan ordning.

Fru Grete Schødts sagde i sin ordførertale, at det ikke er standardløsninger, der er brug for, men løsninger ud fra de enkeltes behov.

100 pct. enig. Man kan jo netop sige, at det, der karakteriserer det her forslag, er, at det åbner en mulighed, at det går væk fra standardløsninger og netop over til i langt højere grad at have en ekstra streng at spille på i forhold til den enkeltes behov.

Fru Grete Schødts mente, at det ville have uoverskuelige økonomiske konsekvenser. Det synes jeg vi skal sættes os ned og regne på under udvalgsarbejdet. Det tror jeg godt vi kan komme til livs.

Så er det klart, at et sådant forslag ikke kan gennemføres, uden at arbejdsmarkedets parter inddrages. Det ville jo være helt naturligt at tilrettelægge et høringsforløb, hvor både arbejdsmarkedets parter, Kommunernes Landsforening og andre bliver inddraget, ligesom når vi sædvanligvis lovgiver.

Så nævnte fru Grete Schødts også fristelsen for, at kommunerne med det her forslag undlod at gøre noget. Jeg synes, det er interessant at se, hvor vi har haft parallelle orlovsordninger, og så spørge: Har vi den erfaring, at dér, hvor vi har etableret orlovsordninger, betød det, at kommunerne i øvrigt afstod fra at gøre noget? Svaret er nej. Svaret er, at samtidig med, at vi har etableret orlovsordningerne på børneområdet, har vi haft den største udbygning, vi nogen sinde har haft, ikke?

Jeg husker debatten om velfærden i formiddags sådan, at regeringen nævnte et tal på 170.000 etablerede pladser, samtidig med at orlovsordningen som bekendt blev etableret af regeringen i 1993.

Der er altså ikke den type sammenfald. Jeg siger det vel vidende, at orlovsordningernes økonomi jo er forringet, når vi taler børneorlov.

Men det er netop også for at undgå den situation, at vi i bemærkningerne til forslaget, spalte 2, gør opmærksom på, at vi ser det her sådan, at man samtidig udbygger de offentlige tilbud ved at udbygge antallet af plejehjemspladser og ved at ansætte flere.

Det her er ikke et ønske om at vende tilbage – det er også til CD's ordfører – vi har ikke nogen romantisk drøm om, hvordan ældreforholdene var, hvis vi går en generation tilbage. Det er ikke os, der repræsenterer slagord om gamle Danmark og sådan noget. Vi synes, det skyldes en dårlig hukommelse, hvis man længes meget tilbage til, hvordan ældreforholdene var dengang. Vi har været en del af udviklingen med den offentlige omsorg for ældre, og den står vi stadig ved, men det her er alene et supplement, der åbner for de ting, der i øvrigt er beskrevet i forslaget.

Jeg synes alligevel, der var noget, der minde om en fremstrakt hånd fra fru Grete Schødts, og det vil jeg så godt kvittere for, nemlig interessen for at se på det her i forhold til eksisterende lovgivning.

Jeg forstår det sådan, at det måske kunne knyttes til lovforslaget om mulighed for orlov til døende. Det vil vi meget gerne være med til at kigge på og udvide. Måske kunne der også kigges på det i forhold til personlige hjælpeordninger, som ministeren også var inde på. Det vil vi også meget gerne se på.

Da jeg hørte Venstres og De Konservatives ordførere, var det, jeg kom til at skrive: Det var dog ufattelig meget beton. Det var dog ufattelig meget beton fra partier, der normalt har en helt anden tone, når man diskuterer sådan ideologisk overordnet, når det ikke bliver konkret: alle de der indvendinger med at finde hår i suppen og alle de praktiske vanskeligheder. Det var dog yderst interessant, at netop de partier, der i øvrigt ideologisk måtte være tilhængere af det her, har så mange praktiske grunde til at afvise forslaget, inden vi overhovedet har nærmet os de praktiske overvejelser.

Hvis det er rigtigt, at de ideologisk synes, det her forslag er spændende, så måtte man jo formode, at der var kommet en positiv tale, hvor de havde sagt: Nej, hvor er det her en god idé. Vi ved godt, at gode ideer altid får nogle praktiske vanskeligheder undervejs, og dem må vi så løse under udvalgsarbejdet.

Se, det havde været forstandig tale, synes jeg, fra mennesker, der normalt hylder principper om frihed, om personligt ansvar osv., og derfor

spørger jeg: Har Venstres og De Konservatives ordførere simpelt hen ikke fået den forkerte tale med? Er de ikke kommet til at holde en forkert tale på et forkert tidspunkt? Det er helt underligt at forstå, hvis man normalt har overværet Venstres og De Konservatives sådan ideologiske udmeldinger til de her punkter. Mig forekommer det at være ren beton, ren beton, og derfor har jeg givet dem tilbudet om, at hr. Holger K. Nielsens boremaskine med garanti kan udlejes for at bore måske bare lidt huller i det kolossale lag af beton, jeg synes, der sænkede sig over de partier, der betegner sig som det liberale alternativ.

Til fru Inge Refshauge: Tak for støtten! Og at andre skal med på ideen, er jo indlysende.

Fru Inge Refshauge rejste et problem, jeg ikke har kommenteret, nemlig presset på familien. Jeg synes, det er en relevant indvending, at det ikke må udvikle sig til et pres, og derfor er det helt afgørende, at det forbliver et tilbud og ikke noget, man kan tvinges ud i, hvis man ikke ønsker det. Modsat vil det jo altid være sådan – det er, om man så må sige, demokratiets vilkår – at hvis man åbner for en ny mulighed, åbner man også for muligheden for pres. Det er jo regulært nok. Alternativet til det er vel at anbringe mennesker så langt fra hinanden, at de ikke risikerer at presse hinanden. Det virkelige liv er sådan, at når man har muligheder, så vil man også presse på for at udnytte dem, men det afgørende er, at det her bliver frivilligt, at der også er frihed til at sige nej.

Jeg har svaret fru Annie Lunde Hansen på spørgsmålet om risikoen for at undergrave det offentlige system. Det er bestemt ikke meningen. Jeg tror også, fru Annie Lunde Hansen selv nævnte, at det stod i bemærkningerne, at vi vil bestræbe os på at lave det her i en sammenhæng, hvor man udbygger ældreomsorgen i offentligt regi ved at ansætte flere og ved at udbygge plejecentre. Vi gør ikke det her for at undergrave.

Så skal jeg sige til hr. Anders Samuelson, der var bekymret over, at det kunne trække arbejdskraft ud, at også for Det Radikale Venstre står tilbudet om at låne boremaskinen fuldstændigt åbent.

Hr. Anders Samuelson undrede sig over, at det var SF's politik. Det kan jeg ikke forstå. Jeg tror, SF var det parti, der først startede med orlovsordningerne.

Jeg har engang talt med hr. Tommy Dinesen, vores gamle folketingsmedlem, der nævnte, at

han 17 gange har været ordfører på orlovsordninger her i Folketinget, så jeg forstår ikke den undren.

Til fru Jette Gottlieb skal jeg sige tak for Enhedslistens varme støtte. Og til fru Tove Videbæk, der nævnte, at forslaget kunne være plukket i Kristeligt Folkeparti, skal jeg sige, at det er jo dejligt, når ideer opstår forskellige steder og gror hen i nærheden af hinanden.

Jeg har kommenteret det med, at kommuner ikke skal bruge det her til at spare og presse, og jeg håber, at ved hjælp af boremaskinen og et udvalgsarbejde vil vi være i stand til at vedtage forslaget, om ikke i den form, det ligger i nu, så i form af tilføjelser til andre orlovsforslag.

Tak for debatten!

(Kort bemærkning).

Knud Erik Kirkegaard (KF):

Jeg kunne forstå på hr. Villy Søvnald, at SF var kommet i besiddelse af en slagboremaskine, som skulle være fremragende til nedbrydning af beton. Så det var jo en virkelig velplaceret gave, man dér fik.

Så kunne jeg forstå, at hr. Villy Søvnald havde en forestilling om, at man så kunne lease den her boremaskine ud til andre partier, og han nævnte bl.a. Venstre og De Konservative.

Jeg må sige til hr. Villy Søvnald, at hvis vi skal ind og overveje den slags manøvrer, så bliver det noget med »sale and lease back«, for der er fortsat så meget beton i SF, at der i allerhøjeste grad er behov for adskillige slagboremaskiner.

Vi har udtrykt sympati for tankegangen. Det er en smuk tankegang, men vi har gjort opmærksom på, at i den praktiske verden, er der altså et hav af problemer med at føre det her ud i livet, og rent ud sagt: Vi tror ikke på, at det kan praktiseres i en rimelig form. Men kan vi indgå i drøftelser i forbindelse med ordningen om plejeorlov, kan vi på en eller anden måde gå et skridt i retning af det, SF her forestiller sig, så er vi parate til at diskutere det med SF.

(Kort bemærkning).

Else Winther Andersen (V):

Jeg vil ikke beskæftige mig meget med en boremaskine, som jeg er bange for bliver slidt op af SF selv, nej, jeg vil hellere beskæftige mig lidt med ørevoks. Jeg er da lidt bange for, at hr. Villy Søvnald måske er lidt dårlig til at høre, for jeg sagde faktisk på Venstres vegne, at der er nogle principper i det her lovforslag, som vi

godt kan lide, f.eks. det der om, at man på en eller anden led kan få mulighed for at pleje sine handicappede, men ikke i den form, som det foreligger i.

Så vil jeg stadig væk klandre SF lidt for – det var måske det, der gjorde, at det pludselig hed sig, at det var os andre, der havde beton – at man ikke har undersøgt alle de forskellige dele, som nu er kommet frem her. Der er mange ender, der er i gang. Hvordan får vi dem til at nå sammen?

(Kort bemærkning).

Annie Lunde Hansen (CD):

Jeg vil så fortsætte, hvor den sidste ordfører slap. Det kan jo være, det er mit ørevoks, der har været noget i vejen med.

Hr. Villy Søvnald nævnte, at 170.000 nye – vistnok – børneinstitutionspladser var oprettet her inden for de sidste årtier, men der er trods alt stadig væk kommuner, der ikke overholder deres pasningsgaranti, sådan at når kvinder har haft deres barselorlov, må de tage forældreorlov i forlængelse deraf i håbet om, at der så bliver en plads.

Man kunne tro, at det måske også kunne blive sådan i nogle kommuner med hensyn til plejehjemspladserne.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Til hr. Kirkegaard: Med hensyn til boremaskinen vil jeg sige, at det kan godt være, vi skal lave et udlån i stedet for, for de der »sale and lease back«-arrangementer anser vi jo til dels for at være ren spekulation.

Så forstår jeg på fru Else Winther Andersen, at forslaget er for lidt detaljeret. Nu har jeg prøvet nogle gange at lave forslag. Jeg synes, problemet er, at nogle gange er de for detaljerede, får jeg at vide, og i dag er det så for lidt detaljeret. Det er jo svært at ramme lige præcis på ulige datoer på den rette måde, men lad det nu ligge, for det er jo ikke et afgørende punkt. Hvis detaljeringsgraden er et problem, så fremsætter man normalt et beslutningsforslag, hvor man får drøftet principper. Det har vi så gjort i dag.

Hvis der er enighed om principperne, så er der en stribe detaljer, som bedst hører til under et udvalgsarbejde. Der er dele af det, som er et forhandlingsstof med arbejdsmarkedets parter, med Kommunernes Landsforening osv., osv., så det skal ikke skille os ad.

Til CD's ordfører vil jeg sige: Det er rigtigt, at alle kommuner ikke har nået det her. Jeg brugte det bare som eksempel på, at her har vi så en situation, hvor der har været en samtidighed af orlovsordninger og en voldsom udbygning af den offentlige aktivitet. Jeg deler da helt den opfattelse, at vi burde have været videre, og at vi burde have været færdige med den udbygning. Fra SF's side vil vi også gerne være med til at udstyre forældre med en egentlig ret til at få passet deres børn. Men jeg brugte det alene som eksempel på, at orlovsordningen på det punkt ikke har betydet nedbygning af den offentlige aktivitet, tværtimod.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

14) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 133:

Forslag til folketingsbeslutning om legitimationskort til alle i ældreplejen.

Af Inge Refshauge (DF) m.fl.
(Fremsat 28/3 2000).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Henrik Dam Kristensen):

Forslagsstilleren ønsker, at der gøres en indsats for at sikre vore ældre medborgere mod at blive udsat for de såkaldte tricktyve. Det sker ved, at de foregiver at være hjemmehjælpere og dermed skaffer sig adgang til de svages og ældres hjem.

Ifølge beslutningsforslaget skal det ske ved, at man kan indføre et ensartet og også landsdækkende legitimationskort til brug for ansatte